



بسم الله الرحمن الرحيم
امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد و حسینیه ها



اسباب وقوع زلزله و مسئولیت مسلمانان در هنگام زلزله

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله (صلى الله عليه وسلم) أما بعد:

برادران مسلمان و حاضرین گرامی!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

چند روز پیش ما و شما در ولایات شرقی (کنر، ننگرهار و لغمان) شاهد زلزله‌ای سخت و شدید بودیم که هزاران خانه را با خاک یکسان کرد و هموطنان ما در آن به شهادت رسیدند؛ کودکان خردسال درگذشتند، جوانان، پیرمردان سالخورده زیر خاک ماندند و شهید شدند، نیز به شهادت رسیدند. این، آزمایش بزرگ و عذاب الهی بر مسلمانان بود.

امارت اسلامی افغانستان از این حادثه ناگوار از نزدیک واز بعد خارجی و اسلامی به منظور رسیدگی به مشکلات آسیب‌زدگان هیئت‌های ملکی و نظامی را مؤظف کرده است تا فوراً به محل اعزام شوند، همکاری و کمک‌رسانی لازم را انجام دهند و با استفاده از امکانات امارت اسلامی و مجاهدین به مردم آسیب‌دیده خدمات ارائه کنند واز نزدیک بررسی و ارزیابی نمایند؛ امارت اسلامی افغانستان در غم و درد هر افغان شریک است و رسیدگی به مشکلات مردم آسیب‌دیده را یک مسئولیت ایمانی و اسلامی خود میدانند.

زلزله‌ها از عذاب‌های خطرناک الهی است که در یک چشم‌به‌هم‌زدن جهان را نابود می‌کند و همه چیز را از بین می‌برد. امت‌های گذشته که در برابر اوامر خداوند سرکشی کردند، خداوند آنان را به وسیله زلزله‌ها نابود کرد. خداوند قوم صالح علیه‌السلام و قوم شعیب علیه‌السلام را با زلزله و صیحه نابود ساخت: (فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَائِمِينَ) [الأعراف: ۷۸]

ترجمه: پس آنها را زلزله شدید گرفت، پس در خان‌هایشان به زانو افتاده مرده صبح کردند.

امام بغوی رحمه‌الله در تفسیر این آیه (فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) می‌نویسد: «رجفه» به زلزله و حرکت زمین گفته می‌شود و قوم صالح علیه‌السلام به وسیله زلزله و صیحه نابود شدند. (تفسیر البغوی، ۲۴۸/۳)

زلزله‌های دنیوی تصویری از زلزله‌های بزرگ آخرت است که خداوند آن را به بندگان نشان می‌دهد؛ همانگونه که خداوند جل جلاله فرموده است: (إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا * وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا * وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا * يَوْمَئِذٍ تُخْبِرُهَا * أَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا * يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ * فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ * وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) [الزلزلة: ۱ - ۸]

ترجمه: هنگامی که زمین با لرزش شدید خود لرزانده شود، و زمین بارهای سنگین خود (معادن واموات را)، بیرون افکند و انسان گوید: این زمین را چه شده است؟ در آن روز زمین خبرهای خود را (راجع به اعمال بنی آدم) اظهار کند، چرا که پروردگارت به او این کار را وحی کرده است. در آن روز مردم به دربار الهی گروه های متفرق از قبر ها بیرون می آیند. تا اعمالشان به آنان نشان داده شود. پس هر کس به اندازه ذره ای کار نیک انجام داده باشد پاداش آن را خواهد دید، و هر کس به اندازه ذره ای کار بد کرده باشد پاداش آن را می بیند.

خداوند زلزله ها را برای ترساندن بندگان می فرستد تا آنان از گناهان، جرم ها و ظلم ها توبه کنند و به سوی پروردگار خود بازگردند؛ چنان که خداوند متعال می فرماید: (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ * فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) [الأنعام: ٤٢، ٤٣]

ترجمه: و البته ما به سوی امت هاییکه پیش از تو بودند پیامبرانی فرستادیم لیکن ایشان را تکذیب نمودند پس آنها را به سختی ها در اموال و مصیبت ها در ابدان دچار کردیم تا تضرع و زاری نمایند و منقاد شوند، پس چرا وقتییکه سختی و عذاب ما به ایشان آمد زاری نکردند و منقاد نشدند ولیکن حقیقت این است که دلهایشان سخت شد و شیطان آنچه از اعمال زشت را میکردند در نظر شان مزین ساخت.

و در آیه دیگری آمده است: {أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَىٰ نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ} [البقرة: ٢١٤].

ترجمه: آیا گمان می کنید که به آسانی وارد بهشت میشوید در حالی که هنوز آنچه که بر سر گذشته گان آمد بود بر سر شما نیامده است آنها دچار سختی ها و مشقت ها شدند و چنان متزلزل و مضطرب شدند حتی که پیامبرشان و آنانیکه به او ایمان آورده بودند میگفتند، پس مدد الله کی خواهد آمد؟ گفته شد آگاه باشید که مدد الله نزدیک است.

پس مسئولیت مسلمان این است که در این سختی ها صبر کند، ایمان خود را در عمل ثابت نماید و به یاری و فتح الهی یقین داشته باشد.

اسباب وقوع زلزله:

۱- وقوع زلزله در این دنیا برای مسلمانان عذاب است. در حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « أُمَّتِي هَذِهِ أُمَّةٌ مَرْحُومَةٌ لَيْسَ عَلَيْهَا عَذَابٌ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُهَا فِي الدُّنْيَا الْفِتْنُ وَالزَّلَازِلُ وَالْقَتْلُ ». سنن أبی داود (١٦٩/٤)

ترجمه: از ابو موسی اشعری رضی الله عنه روایت است که گفت پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: امت من، امتی است که مورد رحمت قرار گرفته است؛ برای این امت در آخرت عذابی (سخت) نیست، بلکه عذاب آن در دنیا فتنه ها، زلزله ها و کشتار است.

۲- در دنیا، زلزله ها به خاطر گناهان، سرکشی از اوامر الهی و ارتکاب جرایم گوناگون در زمین بر مسلمانان نازل می شود. در روایتی آمده است: (عن محمد بن عبد الملك بن مروان أن الأرض زلزلت على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم فوضع يده عليها ثم قال اسكني فإنه لم يأن لك بعد ثم التفت إلى أصحابه فقال إن ربكم يستعذبكم فاعتبوه ثم زلزلت بالناس في زمن عمر بن الخطاب فقال أيها الناس ما كانت هذه الزلزلة إلا عن شيء أحدثتموه والذي نفسي بيده لئن عادت لا أساكنكم فيها أبدا). مصنف ابن أبي شيبة (٣٥٧/٢)، العقوبات، لابن أبي الدنيا (ص: ٥)

ترجمه: از محمد بن عبد الملك بن مروان روایت است که زمین در زمان پیامبر صلی الله علیه وسلم لرزید. پیامبر صلی الله علیه وسلم دست مبارک خود را بر آن نهاد و فرمود: آرام باش، زیرا هنوز زمانت فرا نرسیده است. سپس رو به اصحاب کرد و فرمود: همانا پروردگارتان شما را متوجه می سازد، پس متوجه شوید. سپس در زمان خلافت حضرت عمر فاروق رضی الله عنه زمین لرزید.

حضرت عمر رضی الله عنه به مردم فرمود: این زلزله‌ها جز به خاطر چیزی که شما نو پدید آورده‌اید (یعنی گناه کرده‌اید) روی نمی‌دهد. سوگند به آن ذات که جانم در دست اوست، اگر بار دیگر زلزله رخ دهد، هرگز با شما در مدینه نخواهم ماند.

کعب الاحبار رضی الله عنه می‌گوید: (إِنَّمَا تَزَلُّزِلُ الْأَرْضُ إِذَا عُمِلَ فِيهَا الْمَعَاصِي، فَتَرَعِدُ فَرَقًا مِّنَ الرَّبِّ جَلَّالَهُ أَنْ يَطْلُعَ عَلَيْهَا).

ترجمه: همانا زمین آن هنگام به لرزه درمی‌آید که در آن گناهان انجام شود؛ پس زمین از ترس پروردگار جل جلاله می‌لرزد مبادا او بر آن آگاه شود.

۳- زلزله‌ها گاهی برای بیدار کردن مسلمانان می‌آیند، تا مسلمانان از غفلت بیدار شوند، به خطاهای خود توجه کنند، از گناه دست بکشند، به سوی خداوند بازگردند و توبه نمایند. خداوند متعال فرموده است: {وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْأَسَاءِ وَالضَّرَاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ} [الأنعام: ۴۲]

ترجمه: والبتّه ما به سوی امت‌هایکه پیش از تو بودند پیامبرانی فرستادیم لیکن ایشان را تکذیب نمودند پس آنها را به سختی ها در اموال و مصیبت‌ها در ابدان دچار کردیم تا تضرع وزاری نمایند و منقاد شوند.

در هنگام زلزله مسلمانان باید کارهای زیر را انجام دهند:

۱- زیاد تضرع و زاری به درگاه خداوند، اظهار عجز و فریاد نیاز به او:

هنگامی که بر مسلمانان زلزله نازل شود، باید بسیار به خداوند تعالی تضرع و زاری کنند، از او بخواهند و زیاد دعا نمایند تا خداوند بر آنان رحمت کند و این مصیبت را از آنان دور سازد.

خداوند متعال فرموده است: {وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ} [غافر: ۶۰]

ترجمه: و پروردگار شما فرمود: مرا بخوانید تا دعای شما را اجابت کنم.

۲- استغفار، توبه و بازگشت به خداوند:

هنگامی که بر مسلمانان زلزله نازل شود، لازم است که استغفار کنند و به سوی خدا توبه نمایند.

خداوند جل جلاله فرموده است: {وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبُهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ} [الأنفال: ۳۳]

ترجمه: و خداوند آنان را عذاب‌کننده نیست در حالی که آنان آمرزش می‌طلبند.

تا زمانی که بنده استغفار کند، در امان خداوند خواهد بود.

پیامبران در هنگام مصیبت به امت‌های خود چنین توصیه می‌کردند: {وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ} [هود: ۵۲]

نوح علیه‌السلام به قوم خود فرمود: {فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا} [نوح: ۱۰-۱۲]

و اگر مسلمانان گرفتار آزمایش خشکسالی و قحطی شوند، باید نماز استسقاء بخوانند و صدقات و خیرات بدهند.

حضرت عمر بن عبدالعزیز رحمه الله به ولایات و شهرها نوشت: (أما بعد؛ فإن هذا الرّجف شيء يعاتب الله عز وجل به العباد، وقد كتبت إلى الأمصار أن يخرجوا في يوم كذا وكذا، في شهر كذا وكذا، فمن كان عنده شيء فليصدق به، فإن الله عز وجل

يقول: {قد أفلح من تزكى - وذكر اسم ربه فصلی} [سورة الأعلى: ۱۴ - ۱۵]. وقولوا كما قال آدم: {ربنا ظلمنا أنفسنا وإن لم

تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين} [سورة الأعراف: ۲۳]. وقولوا كما قال نوح: {وإلا تغفر لي وترحمني أكن من

الخاسرين} [سورة هود: ۴۷]. وقولوا كما قال يونس: {لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين} [سورة الأنبياء: ۸۷].

(اهـ.)

ترجمه: اما بعد؛ این لرزش چیزی است که خداوند عزوجل به وسیله آن بندگان را مؤاخذه می کند. و من به ولایات نوشته ام که در فلان روز و فلان ماه از خانه ها بیرون آیند، و هر کس چیزی نزد خود دارد صدقه بدهد؛ زیرا خداوند عزوجل می فرماید: {قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى - وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى} [الأعلى: ۱۴ - ۱۵]. و بگویند آنچه آدم علیه السلام گفت: {رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ} [الأعراف: ۲۳]. و بگویند آنچه نوح علیه السلام گفت: {وَإِلَّا تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي أَكُنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ} [هود: ۴۷]. و بگویند آنچه یونس علیه السلام گفت: {لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ} [الأنبياء: ۸۷].

۳- صبر، پایداری و رضا به قضای الهی:

هنگامی که بر مسلمانان زلزله بیاید، باید از صبر و استقامت کار بگیرند و از بی تابی و ناله خودداری کنند.

۴- کوشی در عبادت و توجه بیشتر به بندگی: خداوند متعال فرموده است: {فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا * إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا * فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ * وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ} [الشرح: ۵-۸]

ترجمه: آیا سینه ات را برایت نکشادیم و بار سنگین را از تو بر نداشتیم، همان باری که پشت تورا سنگین کرده بود و آوازه ات را برایت بلند گردانیدیم، پس یقیناً با همان سختی آسانی دیگر است. پس هنگامی که فارغ شدی از دعوت و تبلیغ پس بکوش برای عبادت پروردگارت و با رغبت و اشتیاق به سوی پروردگارت روی آور. در این سوره، خداوند وعده آسانی پس از سختی داده است، اما به یک شرط، و آن کوشش در عبادت و به سجده افتادن است.

حافظ ابن کثیر می گوید: (أي: إذا فرغت من مهامك فانصب في طاعته وعبادته).

یعنی: وقتی از کارهایت فارغ شدی، در طاعت و عبادت خدا بایست.

و از حسن روایت موقوفی است که گفت: روزی پیامبر صلی الله علیه وسلم شاد و خوشحال بیرون آمد، در حالی که می خندید و می فرمود: هیچ سختی بر دو آسانی غلبه نمی کند، هیچ سختی بر دو آسانی غلبه نمی کند. سپس این آیه را تلاوت فرمود: {فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا * إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا}. تفسیر ابن کثیر (۲۵۵/۸)

۵- در هر حال از خداوند پروا داشتن و تقوی پیشه کردن: تقوی، راه نجات از تمام مصیبت ها و عذاب هاست.

خداوند متعال فرموده است: {وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ} [الطلاق: ۲-۳]

ترجمه: و کسی که از الله بترسد برایش راه رهایی از مشکلات قرار خواهد داد و او را از جایی روزی خواهد که او گمان نمی برد و کسی که به الله توکل کند او برایش کافی است.

و در آیه دیگر وعده داده است: {وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا * ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ سَبِيلًا وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا} [الطلاق: ۴-۵]

ترجمه: و هر کس از الله بترسد و پرهیزگاری کند الله برایش در کارش آسانی می آورد، این حکم الله است که آنرا به سوی شما نازل کرده است و هر کس از الله بترسد گناهانش راحو میکند و پاداش او را بزرگ میگرداند.

همچنین امارت اسلامی افغانستان به مردم توصیه می کند که در هنگام زلزله باید در کنار یکدیگر بایستیم، دست یکدیگر را بگیریم، به یاری زلزله زدگان بپردازیم و هر نوع کمک مالی را از آنان دریغ نکنیم، بلکه در کاستن از خسارت مالی آنان یا بازسازی و آبادانی آنچه آسیب دیده اند، نهایت همکاری را داشته باشیم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته